

Sygn. akt II UK 330/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 czerwca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Beata Gudowska

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku M. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o wypłatę emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 6 czerwca 2013 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 12 kwietnia 2012 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 grudnia 2011 r. Sąd Okręgowy oddalił odwołanie M. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 września 2011 r., którą organ rentowy wstrzymał wnioskodawczynie wypłatę emerytury.

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że wnioskodawczyni M. K. (urodzona [...]1948 r.) pracuje bez przerwy od 1 grudnia 1970 r. do chwili obecnej w [...], jako dyrektor [...] w pełnym wymiarze czasu pracy.

W dniu 25 marca 2009 r. wnioskodawczyni złożyła wniosek o emeryturę. Na mocy decyzji z dnia 9 czerwca 2009 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał wnioskodawczyni prawo do emerytury od 1 marca 2009 r. Organ rentowy decyzją z dnia 16 września 2011 r. wstrzymał wnioskodawczyni wypłatę emerytury na podstawie art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) w związku z art. 6 ust. 2 i art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 ze zm.). Równocześnie organ rentowy poinformował wnioskodawczynię, że w celu podjęcia wypłaty emerytury należy przedłożyć świadectwo pracy lub zaświadczenie potwierdzające fakt rozwiązania stosunku pracy z każdym pracodawcą na rzecz, którego praca była wykonywana bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

W tym stanie Sąd uznał, że odwołanie wnioskodawczyni nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd wskazał, że z dniem 1 stycznia 2011 r. wszedł w życie przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, na mocy którego prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Osobom, które na dzień 1 stycznia 2011 r. pobierały emeryturę i pracowały bez rozwiązania stosunku pracy, ustawodawca pozostawił możliwość łączenia świadczenia z wynagrodzeniem do końca września 2011 r.

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2012 r. oddalił apelację wnioskodawczyni od powyższego wyroku.

W uzasadnieniu wskazał, że Sąd pierwszej instancji prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe, wyprowadził trafne wnioski i wydał wyrok zgodny z obowiązującym stanem prawnym.

Sąd podkreślił, że sprzeczność zaskarżonej decyzji z 16 września 2011 r. z art. 2, art. 21, art. 32 ust. 1, art. 64 i art. 65 ust. 1 i art. 65 ust. 5 Konstytucji RP oraz z art. 1 deklaracji Protokołu dodatkowego nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności nie może być usuwana przez sąd powszechny samodzielnie z uwagi na to, że zgodnie z art. 178 ust. 1 Konstytucji sędziowie podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom. Choć art. 193 Konstytucji przewiduje możliwość przedstawienia przez każdy sąd Trybunałowi Konstytucyjnemu, który jest jedynym organem powołanym do badania aktów normatywnych z Konstytucją, pytania prawnego co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, taka konieczność nie zachodzi w sprawie, bowiem w Trybunale Konstytucyjnym już toczy się postępowanie w tej kwestii. Sąd uznał zatem, że kierowanie kolejnego pytania do Trybunału Konstytucyjnego dotyczące tego samego problemu jest niecelowe, a z drugiej strony nie pozbawia wnioskodawczyni, gdy zapadnie dla niej i dla innych ubezpieczonych korzystny wyrok Trybunału, prawa do wznowienia postępowania w myśl art. 401¹ k.p.c.

Wnioskodawczyni zaskarżyła ten wyrok skargą kasacyjną w całości, zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 3 i art. 20 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr 102, poz. 643 ze zm.), przez niezawieszenie postępowania z urzędu, choć rozstrzygnięcie sprawy zależało od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego i odpowiedzi na pytanie prawne, a także naruszenie prawa materialnego przez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na zastosowaniu przepisu art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, choć norma prawna wynikająca z ich wykładni jest niezgodna z art. 2, art. 21, art. 32 ust. 1 i art. 64 Konstytucji RP i art. 1 deklaracji protokołu dodatkowego nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, a zatem przepisy te nie mogły być zastosowane ani przez organ rentowy, jak i Sądy obu instancji.

W piśmie procesowym z dnia 22 listopada 2012 r. skarżąca przywołała nadto wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Po wydaniu zaskarżonego wyroku Trybunał Konstytucyjny orzeczeniem z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12 (Dz.U. z 2012 r. poz. 1285) uznał, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji RP.

W utrwalonej judykaturze przyjmuje się, że skutkiem uznania za niekonstytucyjne przepisów w określonym zakresie jest obowiązek zapewnienia przez wszystkie sądy, które orzekły na podstawie niekonstytucyjnych przepisów prawa, stanu zgodnego z Konstytucją w zakresie wiążąco rozstrzygniętym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego (por. uchwałę z dnia 23 stycznia 2001 r., III ZP 30/00, OSNAPiUS 2001 nr 23 poz. 685 i wyroki: z dnia 5 września 2001 r., II UKN 542/00, OSNAPiUS z 2004 r. nr 2 poz. 36, z dnia 12 czerwca 2002 r., II UKN 419/01, OSNAPiUS z 2002 r. nr 23 poz. 58, z dnia 27 września 2002 r., II UKN 581/01, OSNAPiUS z 2002 r. nr 23 poz. 581, z dnia 18 grudnia 2002 r., I PKN 668/01, OSNAPiUS z 2004 r. nr 3 poz. 47, z dnia 18 maja 2010 r., III UK 2/10, OSNP 2011 nr 21-22 poz. 278 i z dnia 4 lipca 2012 r., III UK 132/11 - niepublikowany). Skoro uznane za niezgodne z Konstytucją przepisy prawa naruszały ustawę zasadniczą już od dnia ich wejścia w życie (*ex tunc*), przeto nie mogą być legalną podstawą orzekania przez sądy powszechne i Sąd Najwyższy. Należy mieć tu na uwadze przepis art. 190 ust. 4 Konstytucji, który traktuje orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego jako podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie

określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania. Skoro więc może być wzruszone prawomocne orzeczenie wydane przed datą wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, nie można wymagać, aby w sprawach zawisłych i nierozstrzygniętych do tej daty, sądy stosowały sprzeczne z Konstytucją przepisy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00, OSNAPiUS 2001, nr 10 poz. 331; przywołane wyżej wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2001 r., II UKN 542/00 i z dnia 12 czerwca 2002 r., II UKN 419/01 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2002 r., II UKN 281/0, OSNP 2004 nr 2, poz. 36).

Z tych względów, jak już wskazał Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 7 marca 2013 r., I UK 519/12 (niepublikowany) i z dnia 25 kwietnia 2013 r., I UK 593/12 (niepublikowany) - wydanych w analogicznych stanach faktycznych i prawnych, zaskarżony wyrok oparty na niezgodnym *ex tunc* z art. 2 Konstytucji RP - art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (w jego niekonstytucyjnym zakresie, o którym mowa w powołanym wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12), podlega uchyleniu na podstawie art. 190 ust. 4 Konstytucji RP w związku z art. 398¹⁵ k.p.c., bez zbędnego i naruszającego zasady ekonomii procesowej odesłania sprawy na drogę wniesienia skargi o wznowienie postępowania na podstawie art. 401¹ k.p.c.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto po myśli art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.